

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Roberto Bellarmini Politani, Societatis Iesu, S. R. E.
Cardinalis, Institutiones linguæ Hebraicæ**

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

[Genf], 1619

De literis seruilibus. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69647](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69647)

etiam **וְ**, quoque Disiunctiva **וְ**, vel,
aut. Continuatiua **וְ**, veruntamen, ta-
men. Causalis **כִּי**, *si*, לולי *lule, nisi*. Ratio-
nalis **כִּי**, quia: **לְמַעַן** *lemanghan*, **עַקְבֵי**
nghakev, **יַעַן**, propterea, **אֲשֶׁר** *ascier*, quod,
quia.

24 Interiectiones sunt quinque. Interiectio-
nes quinque

Dolentis, **הֵן**, *heu*: **וְ** *va*: **הֵן**, *heu*:
אָה *ah*. Gaudentis, **הֵן** *euge*. Ex-
clamantis **וְ** *o* Admirantis, **אֵיכָה** *aike*
quomodo Blandientis, & Rogantis
נָא *na*: **נָא** *na*: **נָא** *na*.

CAP. II.

De literis servilibus.

ADverbia, & praepositiones
apud Hebraeos partim con-
stant ex integris dictioni-
bus, de quibus haecenus locuti su-
mus, partim ex solis quibusdam lite-
ris, quae serviles ea potissimum de
causa dictae sunt.

Sciendum igitur est ex viginti dua-
bus

Radicales. bus literis Hebræorum, undecim esse radicales, & undecim seruales. Radicales dicuntur illæ, quæ semper sunt pars thematis, nec ullum alium habent usum. Seruales dicuntur eæ, quæ etsi quandoque pertinent ad ipsam themata, sæpius tamen deseruiunt vel loco præpositionum, atque aduerbiorum, vel ad personas, tempora, numeros, genera, aliaq; id genus indicanda. Porro seruales literæ, his tribus nominibus trium insignium vi-
 Seruales. rorum continentur, איתן משה וכלב *etan, moscie, vecalev*: reliquæ omnes radicales sunt.

2 Et quoniam de iis literis multa supra variis locis dicta sunt, hinc partim per compendium reperemus, quæ alibi dicta sunt, partim etiam addemus, quæ supersunt dicenda.

3 Primum est vna ex literis formatiuis futuri. Secundum est vna ex form

formativis nominū verbalium. Tertium est vna ex paragogicis.

4. Primum est ex formativis futuri. 2. ex formativis nominum verbalium. 3. ex paragogicis. 4. ex formativis pronominum. 5. est nota numeri multitudinis in nominibus. 6. est characteristica conjugationis Hiphil.

5. Primum est ex formativis futuri. 2. ex formativis nominum verbalium. 3. est nota generis foemini in nominibus, quum additur ad finem.

6. Primum est ex formativis futuri. 2. est ex formativis nominum verbalium. 3. ex paragogicis. 4. ex formativis pronominum.

7. Primum format Benoni in Piel, Hiphil, & Hitpael. 2. est ex formativis nominum verbalium. 3. ex formativis gerundiorum. 4. ex formativis pronominum. 5. ponitur pro

מן *min* præpositione; tunc autem in-
 figit daghes in sequenti ob defectum
 nun. dicimus enim מִשָּׁמַיִם *missciam-*
im, è *caelis*, pro מִן שָׁמַיִם *min sciamaim*:
 quod si litera sequens non sit capax
 daghes, ponitur tsere sub מ loco chi-
 ric, ut מֵאֶרֶץ *meerets*, è *terra*, pro מִן אֶרֶץ
min erets. Non desunt tamen aliquæ
 voces, quæ præter regulam, nec re-
 cipiant daghes, nec mutant chiric in
 tsere, ut מִחוּט *Michut*, à *filo*: מִרְדּוּף
mir-
doph, a *persequendo*. Sextum deseruit
 comparationi.

8 ש Primū ponitur pro אֲשֶׁר *ascier*;
 qui, quæ, quod, quia, ut, aliaq; id ge-
 nus significans. Punctum ejus vsita-
 tum est segol sequente daghes, vel
 sine daghes, si litera sequens non sit
 ejus capax, ut שִׁבְכָה *sciaccaca*, quod sic:
 שִׁעֲלִי *scienghalu*, quæ *ascenderunt*. Præ-
 ter morem tamen inuenitur ש cum
 camets, vel patach, vel sceua, ut שְׁהוֹא
 quod ipse: שִׁיאָמְתָּ *sciakamta*, quod *surre-*
xisti.

xisti שאתה *scieat*, quod tu. Pro quo etiã videtur interdũ vſurpari demõstratiuum, vt זח, וז, זח, זח, vt Psalm. 9. vers. 16. ברשת וז טמנו *berescieth zu tamanu*, in laqueo, quem absconderunt: nisi si dicas desiderari relatiuum, vt sic טמנו *tamanu*, pro טמנו *scietamanu*, in laqueo hoc, quem absconderunt. 2. addito Lamed, efficit articulum genitiui לז *sciel*.

9 ה Primum est ex paragogicis. 2 ex formatiuis nominum verbalium secundũm plerosque: tamen Rab. David Kimchi in Ioelem existimat he nunquam formare nomina: & rationem adfert sanè probabilem. Literæ enim nominum formatrices adeò necessariae sunt, vt sine illis nomen nihil omnino significet. Nam si ex מזמור *mizmor*, Psalmus, auferas formatiuum verbalis זמור *zemor*, non erit nomen. At omnia nomina, quæ videntur habere he formatiuum, etiam

tiam

tiam sine ipso he integra, & vera nomina sunt, vt לַיִל & לַיִל *lail*, & *laila*, *nox*, חֶדֶר & חֶדְרָה *cheder*, & *chadra*, *cubiculum*, & alia. 3. est nota generis fœminini, & fermè habet ante se camets cum accentu. 4. est signum demonstratiuum, idémque valet apud Hebræos, quod articulus apud Græcos: & ferè tunc sub se requirit patach sequente daghes, vt הַבַּיִת *habbaitb*, *illa domus*. quòd si litera sequens non sit capax daghes, ponitur sub ה camets loco patach, vt הַעֶבֶד *hangheued*, *seruus*, הַרוֹעֵה *haronghe*, *pastor*.

Exceptiones.

1. Excipiuntur litera ה, & ח, ante quas ה demonstratiuum retinet suum patach, vt הַיְיָכָל *hahechal*, *templum*, הַחַלֹּן *hachallon*, *fenestra*.

2. Excipiuntur etiam literæ gutturales, quæ sub se habent camets in dictionibus non monosyllabis: nam ante eas, ה demonstratiuum plerumque habet segol, vt הַעֵץ *hengh*.

henghascian, fumus.

3. Excipiuntur denique litera sceuata, ante quas ה retinet suum patach, etiam si illa non sine notata puncto daghes, ut הַיָּאֹר hajeor, flumen. 5. preposita hæc litera verborum participis, gerit vicem relativi, ut הַנִּירָאָה hannirea, qui cernitur. 6. est nota admirationis, & interrogationis: & tunc recipit plerumque sub se patach sceua, ut הַזֶּה haze, numi iste: ante gutturales autem, notatas puncto camets, requirit segol, ut הֵהִיְתָה וְזֹאת hehajetha zoth, numi factum est hoc? ante easdem verò non notatas puncto camets requirit patach, ut הַאִישׁ כְּמוֹנִי haisse camon i, numi vir sicut ego? Septimum, ad finem dictionis hæc litera sæpenumero servit loco prepositionis ad, vel in, ut מִצְרַיִם mitfraima. in Ægyptum, יָמִים jamima, in dies. 8. interdum est adverbium vocandi, sine articulus vocatiui casus, ut הַשָּׁמַיִם haisseiamaim, ô cæli. 9. est figurativa coniugationis Hiphil, P. Hoph.

P. Hoph.

Hophal, & Hithpael.

10 1 Primum est ex literis paragogicis. 2. ex formatiuis pronominum. 3. est nota numeri pluralis in verbis. 4. est nota copulatiua significans, & atque, autem, & sæpissimè præponitur ad initia librorum, vel sententiarum, ornatus gratia, vt Exodi 1. vers. 1. ואלה שמות *veelle sciemoth,* & *hæc sunt nomina.* Interdum etiam significat quia, vt Genes. 14. vers. 19. *Melchisedech protulit panem, & vinum,* והוא כהן *hehu cohen,* ipse enim sacerdos. Et Gen. 30. vers. 27. ait Laban, נחשתי ויברכני יהוה *nichaseti vaievarcheni lehoua,* *Expertus sum, quòd benedixit mihi Dominus.* Significat quoque sic, vel similiter, in libro Prouerb. frequentissimè, item, sed, certe, vtrùm, & his similia.

II punctum eius solenne est sceua: tamen ante literas labiales, quæ sunt בומפ *bumaph,* & ante sceuatas requirit

תהו ובהו *tohu vavohu, inanis & vacua.*

13 Quintum, *vau* conuertit significationem præteriti in significationem futuri, & è contrario. Conuertit quidem præteritum in futurum, quando præcessit aliud futurum, vel certè non præcessit præteritum: tunc autem *vau* versusum non distinguitur notatione à *vau* copulatiuo, id est, habet sceua, vel alia puncta, vt *vau* copulatiuū: sed hoc addit, quòd semper accentum reicit in vltimam, vt *וְשָׂמְרָתִי* *vesciamarti, & custodiam.* Excipiuntur quiescentia Lamed he, quæ retinent accentum in penultima, vt *וְגָלִיתִי* *vegaliti, & migrabo.*

Futurum autem vertit in præteritum quando habet sub se patach sequente daghes, vt *וַיָּמָוֶת* *vajamot, & mortuus est,* quod tamen daghes excidit ex litera sceuata, euphoniæ causa, *וַיְהִי* *vaiehi, & fuit.* Quòd si litera sequens non sit capax daghes, habet

ca-

camers loco patach, & accentum ab
ultima ad penultimam retrahit, *וּפְנִי
וַאֲכֹמ, & surrexi.*

14 3 Primum quidem est nota si-
militudinis, significans, sic, secun-
dum, iuxta sicut. Deinde verò est
nota coniecturalis, significans circi-
ter, quasi. 3. est ex literis formatri-
cibus pronominum. 4. ex forma-
tricibus gerundiorum. Interdum ad-
sciscit particulã *וַ*, & efficit integram
dictionem *וַכָּמוֹ, sicut,* & tunc re-
cipere potest etiam affixa, ut *וַיְכָמוֹ כָמוֹ
נִ, sicut ego: וַיְכָמוֹ כָמוֹכָא, sicut tu, &c.*

Proprium est hujus literæ, & dua-
rum sequentium, ut non patiantur
post se demonstratiuum, sed eo re-
iecto, assumant punctum ejus, ut
כָּשָׁמַיִם, cassiamaim, sicut cali, pro *כָּשָׁמַיִם,
chehassiamaim.* Puncta hujus literæ,
& duarum sequentium, eadem sunt
quæ vau copulatiui, eo excepto,
quòd propter literas scevatas non

mutant sceua in sciurec, sed in chiric,
& ante literas labiales retinent suum
sceua.

15 ה Primum est articulus datiu,
ac genitiui casus, & interdum etiam
accusatiui. 2. est vna ex formatrici-
bus gerundiorum. 3. seruit loco præ-
positionis significans, ad, in, propter,
&c. Recipit quoque affixa, vt supra o-
stentum est in capite de pronomi-
ne.

16 כ Primum est vna ex literis for-
masticibus gerundiorum. 2. seruit
loco præpositionum, in, cum, ab, &c.
3. designare solet ablatiuum instru-
menti vel pretij, vt בכסף קניתי *beche-
seph kaniti*, argento emi, בחכמתך עשית *bech-
hochmathecha nghasita* lecha
chail, sapientia tua parasti tibi virtutem.
Recipit hæc litera etiam affixa more
nominum, & verborum, vt בן בן בן
בן בכס בני בה בק בתו בכך

Appendix de permutatio-

ne

ne literarum.

Sapè, vel certè non rarò, literæ in Bibliis permittantur.

1 א Ponitur pro ה, ut גבּתּא gavtha, eleuata est, שׁנא sciens, somnus. Et pro Iod, ut רפּאנו rippinu, curauimus, pro רפּינו rippinu, & pro litera geminata בּזאּוּ bazeu, diripuerunt, pro בּזּוּ ba-zezu.

2 ג pro ז, ut גּה iste, pro זה.

3 ה pro א, ut הוציּה hotsi, pro הוציא in offi. educam: באּ veniens, pro באּ.

4 כּ pro כּ, ut כּרוּח כּרוּח cheruach kadim, in vento orientali, כּדמּי chidme, in sanguinibus.

5 ס pro ג, ut תּנּיּם tannaim, pro תּנּין tānin, serpens, וּיגּרשׁוּם vajegarescium, & expulerunt eas, scilicet filias Madiã.

6 נ pro ם, ut מלכּין melachin, Reges, ימּין iamin, dies. sed hæc redolent Chaldaismum.

7 ס pro שׁ, ut יסּוּר jasor, dominabitur, pro יסּוּר. Huius literæ permutatio frequens

P 4 est

est in Sacris libris.

8 ה pro ה, ut שבת וי vesciavath, & reuertetur. Hoc in fœmininis frequentissimum est, quum regimen pro absoluto adhibetur. Verùm hæc fusiùs hoc loco persequi non est necesse.

CAPVT III.

De inuestigatione radicis, siue Thematicis, & vsu Dictionarij.

Dictionaria Hebræorum non continent ordine alphabetico nomina, verba, ac cæteras dictiones omnes, sed solum themata, siue radices, quibus subiiciunt eas omnes voces quæ ab illis deriuantur. Vt igitur quocunq; vocabulo oblato radicem ejus inuestigare possimus, primùm mandanda est memoriæ diuisio literarũ in vndecim radicales suis vocibus comprehensas *הסח טז וזח קצר katzar zanghap ghet chesed*, & vndecim seruales *איתן*